

متون فقه خصوصی ارشد

به انضمام توضیح معانی لغات و اصطلاحات فقهی

و مواد قانونی مرتبط با متن فقهی

«مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی حقوق خصوصی»

ترجمه و تالیف

دکترابوالفضل الیاسی نیا

سرشناسه	:	الیاسی‌نیا، ابوالفضل، ۱۳۴۰
عنوان و نام پدیدآور	:	متون فقه خصوصی ارشد
مشخصات نشر	:	تهران، کتاب آوا، ۱۴۰۴
مشخصات ظاهری	:	۳۰۲ ص
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۹۶۳-۱
وضعیت فهرست نویسی	:	
شناسه افزوده:	:	
موضوع	:	
رده بندی کنگره	:	
رده بندی دیویی	:	
شماره کتابشناسی ملی	:	

انتشارات کتاب آوا

متون فقه خصوصی ارشد

مترجم و مؤلف:	دکتر ابوالفضل الیاسی‌نیا
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	اول-۱۴۰۴
قیمت:	۵۰۰,۰۰۰تومان
شمارگان:	۵۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۹۶۳-۱

نشانی دفتر مرکزی: انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن‌بست حقیقت، پلاک ۴، طبقه ۲، واحد ۴
شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۶۴۵ | ۶۶۹۷۴۱۳۰ | ۶۶۴۰۷۹۹۳ | دورنگار: ۶۶۴۶۱۱۵۸

www.avabook.com avabook_kazemi@yahoo.com

فروشگاه کتاب آوا: اسلام‌شهر، خیابان صیاد شیرازی (خیابان دانشگاه) – نبش کوچه فرمانداری
تلفن: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زیراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۵
كِتَابُ الوَكَالَةِ (کتاب وکالت) ۷
كِتَابُ الشَّهَادَاتِ (منبع؛ تحریر الوسیله‌ی حضرت امام خمینی رحمه الله) کتاب شهادات..... ۴۹
أَلْقَولُ فِي صِفَاتِ الشُّهُودِ ۵۱
سخن در صفات شهود و گواهان است..... ۵۱
واجب:..... ۸۷
واجب عینی ۸۷
واجب کفائی ۸۷
حَیّ: قوم و قبیله ۱۰۷
التَّشْرِيْحُ وَ التَّرْقِيْعُ (منبع؛ تحریر الوسیله امام خمینی رحمه الله) ۱۰۹
كِتَابُ الْقَضَاءِ (کتاب قضاوت و داوری)..... ۱۱۳
كِتَابُ الْمَتَاجِرِ(کتاب معاملات) ۱۴۹
أَلْفَصْلُ الأَوَّلُ: فِي عَقْدِ الْبَيْعِ وَ آدَابِهِ(فصل نخست: در مورد عقد بیع و آداب آن است)..... ۱۵۱
أَلْفَصْلُ الثَّانِيُ: فِي بَيْعِ الْحَيَوَانِ..... ۱۷۱
وَ هُنَا مَسَائِلُ:..... ۱۷۲
أَلْفَصْلُ الثَّالِثُ؛ فِي أَقْسَامِ الْبَيْعِ (فصل سوّم؛ در بیان اقسام بیع است)..... ۱۷۵
أَلْفَصْلُ الرَّابِعُ؛ فِي الْخِيَارِ (فصل چهارم؛ در مورد انواع خیار است)..... ۱۷۹
كِتَابُ النِّكَاحِ (کتاب نکاح)..... ۱۹۹
أَلْفَصْلُ الأَوّلُ؛ فِي الْعَقْدِ (فصل نخست؛ در مورد عقد ازدواج است). ۲۰۱
وَ هُنَا مَسَائِلُ..... ۲۰۷

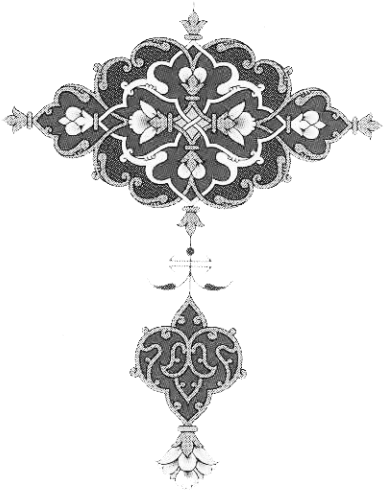
أَلْفَصْلُ الثَّانِيُ؛ فِي الْمُحَرَّمَاتِ وَ تَوَابِعِهَا (فصل دوّم؛ در بیان محرّمات نَسَبی [خویشاوندی،] سببی و شیرخوارگی و توابع آن است). ۲۱۵
مَسَائِلُ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ؛ ۲۲۳
هیجده مسأله مورد بحث است؛ ۲۲۳
أَلْأُولَى: لَوْ تَزَوَّجَ الْأُمَّ وَ إِبْنَتَهَا فِي عَقْدٍ وَاحِدٍ، بَطَلَا. ۲۲۳
وَ لَوْ جَمَعَ بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ فَكَذَلِكَ. وَ قِيْلَ: يَتَخَيَّرُ وَاحِدَةً مِنْهُمَا ۲۲۳
أَلْفَصْلُ الثَّالِثُ؛ فِي نِكَاحِ الْمُتْعَةِ (فصل سوّم؛ در بیان ازدواج موقت است). ۲۳۵
أَلْفَصْلُ الرَّابِعُ؛ فِي الْمَهْرِ(فصل چهارم؛ در باره‌ی مَهریّه است) ۲۴۵
وَ هُنَا مَسَائِلُ عَشْرٌ (و در اینجا دَه مسئله است) ۲۵۰
كِتَابُ الطَّلَاقِ (کتاب طلاق) ۲۶۱
أَلْفَصْلُ الْأَوَّلُ؛ فِي أَرْكَانِهِ (فصل نخست؛ در باره‌ی ارکان طلاق است)..... ۲۶۳
أَلْفَصْلُ الثَّانِيُ؛ فِي أَقْسَامِ الطَّلَاقِ (فصل دوّم؛ در باره‌ی اقسام طلاق میباشد). ۲۷۱
أَلْفَصْلُ الثَّالِثُ؛ فِي الْعِدَدِ (فصل سوّم؛ در بیان انواع عِدّهها است). ۲۸۱
أَلْفَصْلُ الرَّابِعُ؛ فِي الْأَحْكَامِ (فصل چهارم؛ در باره‌ی احکام طلاق است). ۲۸۵
كِتَابُ الْخُلْعِ (کتاب طلاق خُلْع) ۲۸۹
كِتَابُ الخُلْعِ (کتاب خُلع) ۲۹۱
كِتَابُ الْمُبَارَأَةِ (کتاب طلاق مُبارات) ۲۹۹
كِتَابُ الْمُبَارَأَةِ (کتاب طلاق مُبارات) ۳۰۱

پیشگفتار

کتابی که از نظر دانشجویان گرامی مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی حقوق خصوصی می‌گذرد، ترجمه و شرح و توضیحی روان و سلیس متون فقه حقوق خصوصی، مشتمل بر مباحث؛ «وکالت»، «شهادت» و «تشریح و پیوند اعضا» از کتاب تحریر الوسیله‌ی حضرت امام خمینی، و«قضاوت» از کتاب أَلرَّوضَةُ البَهِيَّة فِي شَرحِ اللُّمعَةِ الدِّمَشقِيَّة تألیف زین الدین الجبعی العاملی، معروف به شهید ثانی، و «نکاح، «طلاق»، «خُلع» و «مُبارات» از کتاب اللُّمعَةُ الدِّمَشقِيّة تألیف محمّدبن جمال الدین مکّی العاملی، معروف به شهید اولّ، رضوان الله تعالیٰ علیهم می‌باشد، که با توجه به سَرفصل دروس، طبق مصوّبه‌ی شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم و تحقیقات و فناوری، تنظیم و به عنوان منبع درسی برای دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی حقوق خصوصی، ارائه گردیده است.

در نگارش این کتاب چنانچه در مواردی نیاز به شرح و توضیح و یا بیان نکته‌ای بوده، داخل **[کروشه]** با نوع خط مجزّایی، ذکر گردیده تا انسجام عبارات و پیوند مطالب، حفظ گردد، و همچنین جهت آشنایی و توانمندی بیشتر و توجه دقیق دانشجویان و تطبیق متون فقهی با حقوق موضوعه‌ی ایران، مواد قانونی مطابق با متون فقه، در پانوشت‌ها آورده شده است، و نیز اگر اصطلاحات فقهی و لغات به شرح و تبیین نیازمند بوده، مجزّای از متن و در ذیل آن با عنوان «معنی لغات و اصطلاحات» آورده شده است.

و شکر بی‌پایان نثار ایزد منّان که توفیق را رفیق راهم ساخت تا این ترجمه و تألیف را به پایان برسانم. خدای متعال را بر چنین نعمت‌هایی شاکر، و از درگاهش می‌طلبم که تمامی پژوهشگران و رهروان علم و دانش را قدردان استادان و اندیشمندان قرار دهد. در پایان درود می‌فرستم به روان استادانی که روح بلند آنان در جوار حق آرام گرفته‌اند.

كِتَابُ الوَكَالَةِ

کتاب وکالت

كِتَابُ الوَكَالَةِ:

وَ هِيَ (وَكَالَة[1]) تَفوِيْضُ أَمرٍ إِلَى الْغَيْرِ لِيَعْمَلَ لَهُ حَالَ حَيَاتِهِ أَوْ إِرجَاعُ تَمْشِيَةِ أَمْرٍ مِنَ الْأُمُورِ إِلَيْهِ لَهُ حَالَهَا (حَيَاة)

وکالت، واگذار کردن و سپردن انجام کاری به دیگری است تا آن کار را در حال حیات و زندگانی-اش، برای او انجام دهد؛ یا سپردن وکیل به مُوکِّل راه انداختن و راه اندازی امری از امور برای او در حال حیات و زندگانی‌اش می‌باشد.

معنی لغات و اصطلاحات؛

تَفوِیض: سپردن، واگذار کردن

تَمْشِیَة: راه اندازی، راه انداختن

وکالت: در اصطلاح عقدی است که به موجب آن، شخصی دیگری را در تصرف در مال و انجام امر یا اُموری در زمان حیات خود که مُبَاشرت، شرط صحّت آن نیست، نیابت می‌دهد.

وکالت عقد اذنی ـ عهدی است، یعنی عقدی است که نتیجه‌ی مستقیم آن ادن است، امّا لوازم این اذن، تعهّد وکیل و مُوکّل در مقابل یکدیگر است.

در حقوق، تمامی اعمالی که قائم به شخص نمی‌باشد و مُبَاشرت در آن شرط نشده، قابل توکیل است، بنابراین تمامی عقود چه جایز باشد مانند ودیعه و عاریه، و چه لازم از قبیل بیع و اجاره، و همچنین ایقاعات، مانند طلاق و فسخ و اِبراء را می‌توان به وکالت انجام داد.

وکالت دهنده را مُوَکِّل، و وکالت گیرنده و پذیرنده‌ی وکالت را وکیل گویند.

---

[1] ماده‌ی ۶۵۶ ق.م: وکالت عقدی است که بموجب آن یکی از طرفین، طرف دیگر را برای انجام امری نایب خود می‌نماید.

[وکالت بر دو نوع است؛ ۱- تَفوِیض: در مورد کار معیّن است، مثلاً وکالت می‌دهد اتومبیل و یا خانه‌ای برایم خریداری کن. ۲- تَمْشِیَة: وکالت در مورد امر کلّی است. مثلاً شخصی به دیگری وکالت می‌دهد که شرکت من را اداره کن. که در این صورت، وکالتِ در استخدام افراد واجد شرایط، خرید تجهیزات، مواد اولیه و فروش تولیدات آن است.**]**

وَ هِيَ عَقْدٌ يَحْتَاجُ إِلَىٰ إِيجَابٍ بِكُلِّ مَا دَلَّ عَلَىٰ هَذَا اَلْمَقْصُودِ[1]، كَقَوْلِهِ: «وَكَّلْتُكَ»، أَوِ «أَنْتَ وَكِيلِي فِي كَذا»، أَوَ «فَوَّضْتُهُ إِلَيْكَ» وَ نَحْوِهَا

و وکالت از آنجا که عقد است، به ایجاب نیازمند است، به هر لفظی که دلالت بر این مقصود **[یعنی واگذار کردن انجام کار و امری از امور به دیگری]** نماید، مانند این‌که کسی که بگوید: «تو را وکیل نمودم» یا «تو وکیل من در انجام فلان کار هستی» یا «به تو انجام آن امر را واگذار کردم» و مانند این الفاظ.

معنی لغات و اصطلاحات؛

عقد: در اصطلاح عبارت است از ایجاب و قبولِ لفظی، که مشتمل بر قصدِ انشا و رضای دو طرف عقد باشد، مانند عقد بیع و نکاح. امّا ایقاع، به صِرف قصدِ انشا و رضای یك طرف، منشأ اثر است، و نیازمند قبول نیست، مانند طلاق و اِبْراء.

ایجاب: در اصطلاح؛ صیغه و قصد انشائی است که از تملیك کننده صادر می‌شود، و قبول؛ صیغه‌ای است که از پذیرنده‌ی تملیك صادر می‌شود. مثلاً در عقد بیع و اجاره، فروشنده و موجِر (اجاره دهنده) موجِب می‌باشند، زیرا تملیك عین و منفعت از جانب آنان تحقّق یافته است، و خریدار و مستأجر، قابِل هستند، زیرا با پذیرفتن ایجاب، عین یا منفعت را مالك می‌گردند. برخی گویند: در هر عقدی، نخستین قصدی که ابراز می‌شود، ایجاب است.

بَلِ الظَّاهِرُ كِفَايَةُ قَوْلِهِ: «بِعْ دَارِي». قَاصِداً بِهِ التَّفْوِيْضَ الْمَذْكُورَ فِيْهِ

بلکه ظاهر اقوال فقهای امامیّه آن است که اگر شخصی به دیگری بگوید: «خانه‌ام را بفروش»، در حالی که اراده و قصدش این باشد که من امرِ فروش این خانه را به تو واگذار نمودم تا آن را برایم بفروشی، کافی است.

---

[1] ماده‌ی ۶۵۸ ق.م: وکالت ایجاباً و قبولاً بهر لفظ یا فعلی که دلالت بر آن کُنَد، واقع می‌شود.
ماده‌ی ۶۵۷ ق.م: تحقّق وکالت منوط به قبول وکیل است.